

CONDICA MĂNĂSTIRII HÂNCU (Decembrie 1821)¹

**Alexei AGACHI,
Lidia MOLDOVAN,
Valentin CONSTANTINOV**

Mănăstirea Hâncu, fondată în anul 1678 de către boierul moldovean, marele stolnic Mihalcea Hâncu, al cărui nume îl poartă și astăzi, este unul dintre cele mai vechi locașuri monahale din spațiul pruto-nistean. Fiind inițial un mic schit de maici, înzestrat de întemeietor și ctitor cu 1040 desetine de pământ, în majoritate acoperit de pădure, mănăstirea Hâncu pe parcursul secolelor a trecut prin mai multe perioade de înflorire și declin, lichidare și reactivare. La întemeiere, schitul purta numele Vlabnicul, după denumirea locului unde era situat pământul dăruit schitului de către Mihalcea Hâncu și pe care a fost înălțat schitul cu hramul Sfânta Preacuvioasa Parascheva. Privitor la alegerea și originea hramului există mai multe opinii, dintre care cea mai verosimilă pare a fi următoarea. În anul 1641, domnul Moldovei Vasile Lupu cumpără de la sultan în schimbul a 300 de pungi de galbeni moaștele Sfintei Parascheva, le aduce de la Constantinopol la Iași și le așază în biserica Trei Ierarhi. Familia Hânculeștilor s-a aflat printre sprijinitorii domnului Vasile Lupu în luptele acestuia pentru domnie. Întemeind propria mănăstire, Mihalcea Hâncu, urmând exemplul domnului Vasile Lupu, a acordat noului locaș monahal hramul Sfintei Preacuvioase Parascheva care deveniseră ocrotitoarea Moldovei. Conform legendei, prima egumenă a acestei mănăstiri ar fi fost chiar una dintre ficele lui Mihalcea Hâncu Parascovia. Din cauza năvălirilor tătărești, pe la mijlocul sec.al XVIII-lea, maicile au fost nevoite să părăsească schitul, care a rămas pustiu. Tot atunci, familia Hânculeștilor l-a invitat pe călugărul Varlaam de la schitul Vărzărești care, adunând câțiva călugări, a restabilit schitul.

În anul 1763 schitul exista, lucru pe care îl putem constata din cartea din 4 iulie a aceluiași **an**, domnului Moldovei Grigore Ioan Calimachi care întărește mănăstirii Hâncu dania făcută de Mihalcea Hâncu. „Datam carte domnii meli călugărilor dela schitul Vlabnicul dela ținutul Lăpușni și Lupului feciorul lui Miron Hâncul capit. ctitorul schitului să fii volnici cu carte domii meli a stăpâni și a dijmui părțile de moșii ce le au schitul date de Mihalcea Hâncul fost stolnic mari și dila fiul său Dumitrașcu vataw de stolnicii, anumi Vlabnicul din deal și din cale...”² Din această carte domnească aflăm că schitul era deja locuit de călugări.

La începutul războiului ruso-turc din anii 1768-1774 schitul a fost iarăși ars de tătari, însă în anul 1772 a fost reconstruit sub conducerea călugărului Sofronie, care cere în acest scop și obține ajutor din partea Divanului Moldovei. La 31 martie 1772

membrii Divanului, logofeții Balș, Sturza și stolnicul Teodor Balș poruncesc serdarului de Orhei Constantin Râșcan: „Să face știre dum. că la divan au dat jalobă acestu călugăraș dela schitu Hâncului dela acest ținut, ca acum apucându-să ca să facă un schit acolo, fiindcă cel vechiu l-au arsu neprietenii tătari, are trebuință de oameni de slujbă. Pentru cari scriem dum. ca un dregător a ești acelui ținut să socotești și ce a fi prin puținți îi vei da agiutor”.³

După această restabilire, schitul a continuat să existe în calitate de locaș monahal de călugări. Despre situația schitului până la anul 1812, când Basarabia a fost anexată de Rusia, s-au păstrat foarte puține informații. Se cunoaște doar că familia Hânculeștilor, urmașii lui Mihalcea Hâncu au continuat să ctitorească schitul, făcându-i diverse donații, fapt pe care-l mărturisește dania din 20 martie 1781, făcută schitului, a unui vad de moară pe râul Cogâlnic de către strănepoții lui Mihalcea Hâncu.⁴ Se mai cunoaște că unul dintre egumenii schitului a fost Iezechiil care, conform afirmației unor autori, a stărețit între anii 1802-1806⁵, însă conform informațiilor spicuite din condica mănăstirii Hâncu din anul 1817 a stărețit între anii 1795-1808, deoarece 16 călugări menționați în condică afirmău că au fost primiți în călugărie pe timpul când „nacialnic era Iezechiil”, dintre care doi călugări indică anul 1795, alți doi – anii 1796, 1797, iar unul – anul 1808⁶. În timpul stăreției lui Iezechiil a fost construită cea de a cincea și ultima biserică de lemn, care a dăinuit până în anul 1833, având un „foarte bun iconostas, sculptat în lemn și aurit”, care a fost reinstalat în biserica nouă de piatră și care „putea să reziste încă până la o sută de ani, datorită iscusinței cu care a fost lucrat și trăinicieii lui”.⁷

În anul 1808 a început un îndelungat proces între mănăstire și boierul Panaiot Catargi, nepotul boierului Ilie Catargi, care a emigrat în Rusia, devenind general în armata rusă și care în anul 1784 a procurat de la Lupu Hâncu moșia Perenii, învecinată cu moșia mănăstirii Hâncu.

În pofida tuturor greutăților, schitul Hâncu treptat s-a întărit din punct de vedere economic, a crescut și numărul fraților călugări, fapt care a contribuit la trecerea schitului în categoria mănăstirilor în anul 1816.

Pentru elucidarea istoriei unei mănăstiri o importanță deosebită o au condicile în care este trecută toată averea mobilă și imobilă a locașului. Informațiile culese din condici sunt atât de variate și amănunțite, încât permit să reconstituim nu numai situația economică a mănăstirii, ci și întreaga stare și activitate a comunității monahale. Prima condică a mănăstirii Hâncu din anul 1817 a fost publicată cu un comentariu introductiv de Paul Mihail.⁸ Important este că în condică găsim nu numai întreaga avere mănăstirească, ci și lista fraților călugări, fiind indicate: vârsta, naționalitatea, nivelul științei de carte, anii de călugărie, cinul călugăresc, meseriile practicate, îndeletnicirile și muncile îndeplinite.

Cea de a doua condică a mănăstirii Hâncu, datează di luna decembrie 1821, am descoperit-o în Fondul Dicasteriei Duhovnicești din Chișinău, care se păstrează la Arhiva Națională a Republicii Moldova. Informațiile care se conțin în condică sunt extrem de prețioase. Comparându-le cu informațiile din condica din anul 1817, putem reconstitui situația și evoluția gospodăriei mănăstirești și într-o anumită măsură a vieții spirituale din mănăstire pe parcursul anilor 1817-1821.

Din condică spicuim informații despre biserica de vară, care era de lemn, văruiată,

acoperită cu șindilă, cu clopotniță și avea patru clopote. Catapeteasma era cea de pe timpul starețului Iezechiil „de lemn săpată și după cuviincioasă podoabă piste tot zugrăvită și aurită”. În biserică se afla un număr impunător de obiecte de cult și veșminte, printre care multe erau de aur și de argint, prezentând adevărate podoabe de cult, dar și obiecte de artă, de o înaltă valoare artistică. Obiecte de argint: un grobnicior, patru cruci, un potir, două discuri, două zvezdi, o linguriță, un păhărel, două cadelnițe, cinci perechi de ftale, o icoană, nouă coroane la icoanele de la catapeteasmă, zece candel, o evanghelie ferecată peste tot cu argint. Obiecte aurite: optsprezece serafimi poleiți cu aur, patru sfeșnice sculptate și aurite, salbele de monede de aur și de argint de la icoana Maicii Domnului.

În comparație cu anul 1817, numărul cărților din biblioteca mănăstirii a sporit de la 20 la 30 de titluri și de la 69 volume la 86 de volume în anul 1821. Unele dintre cărți, cum ar fi: mineiele, liturghierele, evangheliile, molitvenicele, ceasloavele, panahidele, octoihuri se aflau în mai multe exemplare. Printre cărți găsim un triod, chiriadromion, un penticostar, o psaltire, o parecerniță, un tropar, un catavasier etc. Important este faptul că sunt menționate și câteva titluri de carte veche, cum ar fi: Omilia sau cuvântările duhovnicești ale Sf. Macarie, editată la 1675 la București; Preacuvântarea Sfântului nostru părinte Teodor Studitul, tradusă în românește din limba greacă de Episcopul de Râmnic, Kir Filaret în anul 1784; Sf. Ioan Scărarul etc. Mai sunt menționate patru manuscrise, dintre care unul în limba rusă, iar trei în limba română din învățătura sfinților părinți, fără a fi indicate titlurile. Nu putem trece cu vederea faptul că printre cărțile incluse în condica din 1821 nu găsim un pateric în manuscris, o carte Dorotei și Sfântul Augustin care sunt incluse în lista cărților din condica din anul 1817.

Nelipsit de importanță este și faptul că majoritatea absolută a cărților erau în limba română. Din cele 69 de volume menționate în condica din anul 1817 numai 6 volume erau în limba rusă, iar din cele 86 de volume menționate în condica din 1821, în limba română erau 71 de volume și numai 15 volume în limba rusă. Astfel, informația preluată de Șt. Ciobanu dintr-o condică a mănăstirii Hâncu „scrisă pe la anul 1830 și ceva”, conform căreia după construirea mănăstirii „nacialnicii (stareții – n.a) au fost rosieni după cărțile vechi ce se află la biblioteca mănăstiri de slujit în dialectul rusesc”,⁹ nu corespunde adevărului. Conform condicii mănăstirii Hâncu din anul 1817 dintre cei 38 de frați călugări și de ascultare care alcătuiau comunitatea monahală a mănăstirii în frunte cu egumenul Antonie moldovean de origine, 33 erau moldoveni și numai trei ruși, un ucrainean și un bulgar.¹⁰ În condica din 1821 sunt menționate în limba rusă: un octaih, șapte mineie, două liturghiere, două manuscrise și trei cărți mici fără titluri, iar toată varietatea cărților de cult pentru oficierea serviciului divin erau în limba română. Documentele ne mărturisesc că oficierea serviciului divin în mănăstirea Hâncu devenise o tradiție veche,¹¹ care a dăinuit până în anii 1871-1872, când la conducerea bisericii basarabene a fost trimis arhiepiscopul Pavel (Piotr Lebedev – 1871-1882). În acești ani țarismul a început să promoveze o politică de intensificare a procesului de rusificare a românilor basarabeni și la insistența arhiepiscopului Pavel oficierea serviciului divin la mănăstirea Hâncu, ca și în celelalte mănăstiri basarabene, se făcea în două limbi: română și limba rusă veche bisericească.¹²

În secolul al XIX-lea gospodăria unei mănăstiri semăna cu o gospodărie țărănească, însă mai mare și de aceea erau aceleași *obiecte de uz casnic*: mese, scaune, dulapuri, lăzi, căldări, ceasornice, felinare, desagi, saci, balerci, poloboace, butii pentru vin, căzi, putini, știubee, budălău; ștergare, fețe de masă, țoluri, scoarțe, lăicere, păretare, perine, perdele; unelte de gospodărie: topoare, bărzi și bărdițe, fereastrăie, sfredele, dălți, beschii, ciocane; *unelte agricole*: plugul, sapa, coasa, secera, lopata, ciocanu de bătut coasa (în condica de la 1817 aceste ciocane sunt numite „balce”, exact așa cum erau numite la noi în sat în anii '40-50 ai sec. al XX-lea). Nu găsim menționate în condica din 1812 hârlețul, care este menționat în condica din 1817; *obiecte de bucătărie*: oale, ceaune, străchini, cupe și căni de lut (ceramică), farfurii, talgere, castroane, farfurioare cu lingurițe de argint pentru servirea dulceței, linguri, furculițe, cuțite și cuțitoaie, tigăi, gărafi, pahare pentru vin și pahare pentru rachiu, ulcioare, râșniță de piper, gavanoase, coveți și chersâni pentru dospirea și frământarea aluatului de pâine, albi, vâtrare. O mare parte dintre aceste obiecte și cele mai de calitate se aflau în chilia egumenului, ceea ce demonstrează că egumenul primea oaspeți pe care-i servea nu numai cu un păhărel de vin, ci și cu un păhăruț de rachiu. Mănăstirea avea livezi și din fructe era fabricată țuică. În condica din 1817 sunt menționate vasele cu toate accesoriile necesare fabricării rachiuului, care era permis a fi utilizat în alimentația călugărilor.

Găsim în condică și *unitățile de măsură, de greutate și capacitate*: oca, chila, dime-rlia, cântarul, vadra și *mijloacele de transport*: care pentru boi, căruțe pentru un cal și doi cai cu harnașamentul lor. Unele dintre aceste obiecte poartă denumiri arhaice. Nelipsit de interes este și faptul că printre obiectele de bucătărie sunt menționate tocmai 30 de oale, o sută de cupe și 140 de străchini de lut (ceramică). Numărul impresionează dacă vom ține cont că în anul 1817 comunitatea monahală era alcătuită doar din 38 de călugări și frați de ascultare, care, în fond, nu aveau nevoie de un așa de mare număr de căni și străchini. Putem presupune că aceste vase erau necesare pentru a prepara bucate în cantități mai mari, ca să aibă cu ce-i servi și ospăta pe numeroșii vizitatori și pelerini care veneau la mănăstire în număr mare la hram și la marile sărbători. Faptul ne mărturisește că sfântul locaș întreținea legături cu credincioșii creștini ortodocși din satele învecinate, precum și cu coloniile bulgărești din Bugeac, unde erau pășunate vitele mănăstirii și pregătite mari cantități de fân.

Foarte modeste erau acareturile mănăstirești, alcătuite din 34 de chilii pentru călugări și frați, împreună cu chilia egumenească, trapeză, bucătărie, un arhondaric pentru cazarea oaspeților, un hambar, un grajd, două pivnițe și o cișmea. Toate aceste construcții era de lemn, învechite, acoperite cu stuf, cu excepția bucătăriei și cișmelei, care erau acoperite cu șindilă.

Impresionează însă numărul mare de vite pe care le avea în proprietate mănăstirea, și anume: 98 de capete de vite mari cornute, inclusiv 16 boi mari de jug și 16 vaci cu viței; 984 de oi, 25 capre, 32 de cai și un asin. Acest fapt demonstrează că vităritul constituia una dintre principalele ramuri ale gospodăriei mănăstirești, vitele și produsele obținute fiind destinate nu numai consumului intern, ci și comercializării, aducând venituri considerabile, această situație păstrându-se pe întreg parcursul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea. De exemplu, din comercializarea vitelor și a altor produse agricole mănăstirea a încasat în anul 1878 – 5911 ruble, 1884

- 5559 de ruble, 1890 – 5306 ruble, 1907 – 6318 ruble.¹³ Pentru întreținerea acestui mare număr de vite în condică sunt menționate 3 girezi și 42 de stoguri de fân, pregătit cu banii mănăstirii pe moșie streină. Din cauza că moșia mănăstirii se afla sub sechestru, comunitatea monahală era nevoită să-și pășuneze vitele și să pregătească mari cantități de fân pe moșii streine, plătind considerabile sume bănești. Spre deosebire de condica din 1817, în care este menționată și moșia mănăstirii cu specificarea „nehotărâtă și cu mulțime de documenturi”¹⁴, în condica din 1821 moșia nu este menționată în nici un fel. Aceasta se explică prin faptul că boierul Panaiot Catargi, proprietarul moșiei Pereni, care se învecina cu mănăstirea, pretindea la masa sfântului locaș, din care cauză între boier și mănăstire avea loc un proces început încă în anul 1808, care nu luase sfârșit, fiind mereu transferat dintr-o instanță judecătorească în alta, acumulându-se un mare număr de documente. Moșia a fost pusă sub sechestru până la rezolvarea definitivă a litigiului, comunitatea monahală neavând posibilitatea să se folosească de moșie, iar din această cauză moșia nici nu a fost menționată în condică. În calitate de proprietate funciară au fost menționate două livezi și trei vii, dintre care una lângă mănăstire, iar celelalte două vii – pe moșiile Ciuciuleni și Mirești.

Mănăstirea stăpînea și o moară de apă pe râul Cogâlnic, cu o casă, acoperite cu stuf. Această moară a fost construită de călugări pe vadul de moară, dăruit schitului Vlabnic la 20 martie 1781 de către strănepoții lui Mihalcea Hâncu.¹⁵ În dările de seamă ale egumenilor mănăstirii Hâncu se menționa mereu că moara nu aduce nici un venit, măcinând numai pentru necesitățile comunității monahale.¹⁶

În condică sunt trecute și rezervele de produse alimentare ale mănăstirii, care erau destul de modeste. La începutul lunii decembrie 1821 mănăstirea avea 8 chile de grâu (aproximativ 215 puduri), o chilă și jumătate de legume (circa 40 de puduri), mai fiind menționate separat două chile de cartofi (860 kg) și o chilă de sfeclă și ridiche (circa 430 kg) și 12 dimerlii sămânță de cânepă pentru semănat (circa 400 kg). Cu regret, în condica din anul 1821 nu este indicat numărul călugărilor. Dacă în anul 1821 era același număr de călugări ca în anul 1817, adică 38, apoi unui frate îi revenea 5,65 puduri de grâu, 1 pud de legume, 10 kg de prune uscate, 32 kg de sare, 22,6 kg de cartofi și 11,3 kg de sfeclă și ridiche la care trebuie să adăugăm, produsele lactate: 5 putini și 2 putinele de brânză de oi, o puțină de unt, un polobocel de lapte acru de oi și murăturile: 7 poloboace de varză murată, greutatea exactă a acestor cantități de produse alimentare nefiindu-ne cunoscută, nu putem calcula cât îi putea reveni unui călugăr. Dacă însă numărul călugărilor în anul 1821 era mai mare decât în anul 1817, atunci situația se modifica spre sărăcie lucie, deoarece cantitățile de produse alimentare menționate trebuia să asigure întreținerea comunității monahale pentru o perioadă de 5-6 luni, adică până la roada nouă. Îndeosebi, erau puține legume, ele fiind cel mai mult întrebuintate în alimentația călugărilor.

Putem constata că la mănăstirea Hâncu se cultiva grâul, legumele, aparte erau specificate cartoful, sfecla, ridichea și varza, dar nu există nici o îndoială că erau cultivate și alte legume. În cel de-al patrulea an de la introducerea culturii cartofului în Moldova (anul 1818), această cultură era deja cultivată și la mănăstirea Hâncu. Era cultivată și cânepa, atât de necesară producerii diferitelor feluri pânză și împletirii funiilor. Din strugurii colectați din cele 3 vii, locașul monahal avea la păstrare 250

de vedre de vin și 100 de vedre de must, cantități destul de mici în comparație cu anii următori, când suprafața terenului cultivat cu vie a crescut considerabil.

În anul 1862 sfântul locaș avea deja patru vii: 6 pogoane pe moșia Iurcenii, câte 3 pogoane pe moșiile Mirești, Ciuciuleni și o parcelă de 6 pogoane lângă mănăstire, această vie fiind sădită de călugări în anul 1858.¹⁷ Din roada de struguri adunată a fost produs: în anul 1878-2300 vedre de vin, în 1885 – 2600 de vedre, iar în 1888 – 3000 de vedre.¹⁸ Călugării nu consumau asemenea cantități de vin, de aceea o cantitate considerabilă era comercializată, de exemplu: în anul 1885 au fost vândute 1728 de vedre, în 1888 – 1784 de vedre, în 1889 – 2061 de vedre, în 1896 – 2052 de vedre și în 1901 – 2039 de vedre.¹⁹ În cantități modeste vinul era consumat în mănăstire de călugări, fiind utilizat și pentru săvârșirea diverselor ritualuri creștine, dar și pentru a-i onora și ospăta pe ctitori, donatori când aceștia vizitau sfântul locaș. Mănăstirea avea o prisacă din 80 de stupi, dar din cauză că din an în an numărul stupilor ba creștea, ba se micșora în condică sunt menționate și treizeci de știubeie deșarte. Astfel, în gospodăria mănăstirii se producea miere, ceară și alte produse ale apiculturii.

Este menționat în condică și metocul din Chișinău, adică o casă de lemn, cu un lot de pământ având lungimea de 36 și lățimea de 9 stânjeni domnești. Această donație a fost făcută mănăstirii la 1 septembrie 1821 de către Eufrosonia Sprâncenoaie, locuitoare a orașului Chișinău, pe strada Haralambie 128 (astăzi Buiucani).²⁰

Deci, în condica din anul 1821 este reflectată amănunțit situația economică a mănăstirii și activitatea comunității monahale. Condica poate servi și în calitate de sursă pentru cercetarea evoluției limbii române în sec. al XIX-lea.

CATAGRAFIE **AVERII MIȘCĂTOARE ȘI NEMIȘCĂTOARE A SFINTEI MĂNĂSTIRI HÂNCULUI,** **ȚINUTUL ORHEIULUI CARE S-AU GĂSIT PESTE TOT LA ANUL 1821** **DECHEMVRIE 25**

1. Hramul Preacuvioasei Paraschivii.
2. Biserica cu clopotnița deasupra ei de lemn temelia tencuită și văruiată acoperită cu șindilă.
3. Patru clopoti.
4. Pristol de cărămidă.
5. Cămeșe pristolului de pânză.
6. Inditie pristolului de citu.
7. Sfântul antimis și cu liton de atlas.
8. Două grobnicioare: una de argint mică și una de tenechea.
9. Noo cruci pi pristol de lemn patru îmbrăcate cu argint și cinci cu sade.
10. Opt sfeșnice de lamă din cari doo câte cu trei fofeze, însă una stricată.
11. Proscomodie de cărămidă acoperită cu o poală de cit.
12. Doo potiri: unul de argint și unul de cositori.
13. Doo discuri de argint.
14. Doo zvezdi de argint.
15. Doo linguriță: una de argint și una de tumbac.

16. O copie de oțal.
17. Un păhărel de argint pentru tiplată.
18. Patru cădelniță: doo de argint și doo de tombac.
19. Trei ibrice unul mare de alamă la umivalniță și doo mici de aramă de încălzit apă.
20. Doo farfurioare pentru anafora.
21. O linguriță pentru foc.

Veșmintele

22. Șasă văzduhuri mari și cincisprezece pocroveți mici de multe materii.
23. Îmbrăcămintea pistolului de canavața galbănă.
24. Doo acoperemânturi a pistolului vechi una de pânză și una de citu.
25. Trei poale una de citof, una de citofiță și una iar de citofiță frățuzască.
26. Patrusprezece freloane: trei de citofiță, una de canavața neagră cu flori mari și unul de maltin asămine doo de cavața albă unul de cavață mohorâtă doo de atlas cu flori doo de adamasc unul roșii și unul verdi, unul de chervie și unul de maltin negru și cinci vechi.
27. Opt stihare preoțști: patru bune unul de citofiță frățuzască unul de canavața mohorâtă, unul de atlas și unul de maltin mohorât și patru vechi de materie proastă.
28. Zaci epitrahire doo de citof bun, unul de maltin cu flori mari: trei de canavața mohorâtă, unul de adamasca roșii unul de materie albă de fir unul de atlas verdi cu floriceli și unul de pervie.
29. Patru stihare diiaconești vechi de feliri de materii adică de mătasă și de citu.
30. Patru aurari: trei de mătasă și unul de citu.
31. Cinci părechi de păftale de argint cu colanile lor.
32. Doo brâi de mătasă.
33. Ancole cu păftale de madem.
34. Zaci părechi de naraclițe de feliuri de materii de mătase.
35. Patru basmale de bumbac.
36. O zăveasă de maltin la dverile cele mari.
37. O zăvesă mari de cit la ușa pridvorului.
38. Patru miniștirguri de șters pe mâini.
39. Doo dulapuri de lemn: unul mare cu doo despărțituri și unul mic.
40. Șasă scaune la oltari.
41. Doozăci și trei de icoane mici a praznicilor piste an di carii una îmbrăcată piste tot cu argint.
42. Catapeteazma de lemn săpată și după cuviincioasă podoabă piste tot zugrăvită și aurită.
43. Noo coroane de argint pe la icoane la catapeteazmă.
44. Zaci cadile de argint.
45. Doo sălbi la icoana Maicii Domnului cu trei galbini mari²¹ unul stanbol și treizeci șasă rubăile gălbinași turcești și cu o cruciliță de argint suflată cu aur.
46. Doo policandri de alamă unul cu doosprezeci fofeze și unul cu șase fofeze.
47. 18 chipuri de Sărafim pe lemn poleit cu aur și zugrăvit.

48. Șasă sfeșnice mari înainte icoanelor patru de lemn săpate și aurite și doo de alamă pentru vâhod.
49. Un tretapod de lemn zugrăvit și împodobit cu icoane.
50. Trei analoguri de lemn doo pe la strane și unul de cetit în mijlocul bisăricii.
51. Un steag de mușama.
52. Catapeteazma în pridvor zugrăvită pe mușama.
53. Doo icoane de mușama deosăbit.
54. Patru icoane mari de lemn în pridvorul bisericii.
55. O sălbioară la icoana Maicii Domnului în pridvor cu patru rubiele patru lei nemțăști și șapte leițe turcești de argint.
56. Patru sfeșnice de lemn în pridvor zugrăvite
57. Un aghezmar de cositor cu capacul lui.
58. Doo fanare de stecă pentru litacie.
59. O creștelniță de lemn.
60. Un clești mari și trei părechi de mucări
61. Patruzeci de straie în bisărică de lemn.
62. Ogradă de parmaclăcuri împregiurul bisăricii.

Cărțile moldovenești

63. Doo evanghelii din cari una îmbrăcată piste tot cu argint.
64. Patru liturghii
65. Doosprezăci mineii pe toată luna de slujire piste an.
66. Patru minei deosăbit.
67. Doosprezăci cărți: Viețile sfinților piste an.
68. Doo octoice una mare și unu mic
69. O carte ce să numești Teofilact.
70. Un chirie codrumion.
71. Un triod.
72. Un penticostar.
73. 1 Apostol.
74. O psaltire.
75. Trei ceasalove.
76. Patru molitvenice.
77. O carte pavecernic.
78. O carte troparnic.
79. Un tesalonic.
80. O carte arătare sau adunarea a d(u)mnezeieștilor dogme ale credinței.
81. O cârtică rânduiala shipnicii.
82. Un catavasier.
83. Doo tombnice.
84. Doo cârticele pentru tombin la Naștere Domnului.
85. Trei panahide.
86. O cârtică învățătură către duhovnic.

87. O cărticică cu rânduiala săptămânii ceii luminate.
88. O carte Sfântul Ioan Scărari.
89. O carte Sfântul Theodor.
90. O carte Sfântul Macarie.
91. O carte ipsaicon.
92. Trei cărți scrise de mână adunare scrise de mână de învățăturile Sfinților Părinți.

Cărți rusești

93. Un octoih.
94. Șasă cărți mineiuri care cuprind doosprezăci luni.
95. Doo cărți scrisă de mână.
96. Trei cărți mai mici.
97. Doo liturghii.
98. O carte minei luna lui iunie.

Lucrurile ce să află în chilie egumenească

99. O icoană de mușama pe lemn a Răstignirii.
100. Doo lăzi de lemn una zugrăvită și una mai proastă de ținut farfurii.
101. Zaci miniștirguri.
102. Opt mesi de pânză.
103. O scoartă netedă.
104. Șasă lăiceri puse cu lațuri din carii unul nou și 3 netede.
105. Un părătar.
106. Trei perini de postav verdi.
107. Un lăicer neted în altă chilie.
108. O masă de lână noo.
109. Un vătrari de her.
110. Un dulap de lemn.
111. Șasă talgiri de tenechea.
112. Doo castroane asămine.
113. Șasăsprezece farfurii.
114. Doosprăzăci cuțite.
115. Doozăci furculițe.
116. Zaci gărafi.
117. Doozăci păhară de vin.
118. Cinci pahare mici pentru rachiu.
119. Doo sticle de băut apă.
120. O farfurioară pentru dulceață și cu o linguriță de argint.
121. Doo mesi de lemn și una rătundă.
122. Patru scaune de lemn

- 123. Un ulcior de lut și un ibric și trei linguri tot de lut.
- 124. Trei perdele de pânză albă la ferestri.
- 125. O pecete de lemn a mănăstirii.
- 126. Un ceasornic de sân.
- 127. O bărelcă ca de șasă ocă.
- 128. Trei butelci negri.

Lucrurile ce s-au găsit la chilirie

- 129. Trii covăți de racut pâine.
- 130. O căldare mare de aramă.
- 131. Doo părechi de her de plug.
- 132. Doo coasă și șapte săciri.
- 133. Cinci ciocane de coasă cu toate ale lor
- 134. Trei scoarță.
- 135. Trei bucăți de părători.
- 136. Trei icoane de mușama și una de lemn la trapeza.

Lucrurile pojăjâi ce să află la cămară și la hambar

- 137. Trei căldări de aramă și doo ceaune.
- 138. Doo cântare una mare și unul mic.
- 139. Șasă topoară.
- 140. Nouă bărdițe mici și doo barzi.
- 141. O rășniță de chiperi.
- 142. Două tigăi de aramă.
- 143. O ocă de tenechea.
- 144. Doo cuțitoaie.
- 145. Doo herăsăie.
- 146. Șasă sfredede
- 147. Doo dălți
- 148. Doo linguri de roate.
- 149. Doo perechi de farfice.
- 150. O beschie.
- 151. Noo sapi.
- 152. Doo părechi de hamuri de doi cai însă o perechi vechi.
- 153. Trei perechi hamuri de cal.
- 154. Una sută cupe de lut.
- 155. Una sută patru zaci străchini de lut.
- 156. Șase guri de piele
- 157. Zace chersini de lemn
- 158. Trei gavanoase mari.
- 159. Trei fânare de sticlă însă doo stricate.

160. Zaci păhară de sticlă.
161. Doo părechi de desadi.
162. O ladă.
163. Doo cane de lut și un ibric.
164. Treizăci oale de lut.
165. Douăzăci și patru poloboace pentru trebuința mănăstirii.
166. O bute pentru vin.
167. Treizăci știubei dișărti.
168. Doo căzi.
169. Doo dimirlăi de lemn.
170. Patru albii mari.
171. Patru putini.
172. Cincizăci de lopeți.
173. Patru țoluri.
174. Zaci saci.
175. Un budălău.
176. Doo căruțe de doi cai vechi din cari una acoperită.
177. Doo căruțe câte de un cal.
178. Patru care de doi boi.

Acareturile

179. O chilie egumenească de lemn temeinică, cu trei despărțituri, acoperită cu stuh.
180. Șapte chilii cu trapeza de lemn în rând acoperite cu stuh sub acoperemânt.
181. Patru chilii tij de lemn supt un acoperemânt acoperite cu stuh.
182. Un arhondaret de lemn cu doo despărțituri vechi acoperit cu stuh.
183. O kuhne de lemn acoperită cu șindilă.
184. Doo pivnițe de lemn.
185. Un hcmbar de lemn acoperit cu stuf.
186. O cișme înlăuntrul ogrăzii acoperită cu șindilă.
187. Opt chilii de lemn acoperite cu stuh deosăbite.
188. Patrusprezece chilii de lemn acoperite cu stuf a părinților.
189. Un grajd vechi acoperit cu stuh.
190. O livadă împregiurul mănăstirii cu multe feliuri de copaci roditori și cu un pogon de vie.
191. O vie cu livada ei pe moșie mănăstirii.
192. O vie cu livada pe moșie streină Ciuciulenii.
193. O vie pe moșie streină Mireștii.
194. O moară de apă i cu o casă de lemn acoperită cu stuh dată danie pe moșie streină Perenii.

Vite mari cu coarne

- 195. Șasăsprezăci boi mari de giug.
- 196. Noosprezăci boi tineri câte de un vițel.
- 197. Șasăsprezăci vaci cu viței
- 198. Patru vaci sterpi.
- 199. Șasă gonitori.
- 200. Șasă gonitoare.
- 201. Șasă mânzați.
- 202. Șapte mânzate.
- 203. Doi buhai.

Vite de cal

- 204. Zaci cai de umblat.
- 205. Treisprezăci iepi mari
- 206. Trei cai neînvățați, adică doi pătrari și un tretin.
- 207. Un armăsar.
- 208. Cinci mânzi mici, doi cai și trei iepi
- 209. Un asin.

Oi

- 210. Șapte sute patrusprezece mari
- 211. Cincizăci berbeci mari.
- 212. Douăzeci berbecuți mici cârlani.
- 213. Doo sute neoară.
- 214. Unsprezăci capre mari.
- 215. Șapte țapi
- 216. Șapte iezi.
- Alt- Optzeci de stupi.

Pâine și altele

- 217. Opt chile grâu și cu sărjăoacă.
- 218. O chilă și jumătate de legumi.
- 219. Doosprezăci dimilii sămânță de cânipî.
- 220. Trei sute ocă de perji uscate.
- 221. Cinci putini și doo putinele brânză de oi.
- 222. O puțină de unt.
- 223. Un polobocel lapte acru de oi.
- 224. Una mii ocă de sare.
- 225. Doo sute cincizăci vedri vin și o sută vedri must.

226. Șapte poloboace cu curechi.

227. Doo chile de cartofe.

228. Ca o chilă sfeclă și ridiche.

229. Trei girezi și patruzăci și doo de stoguri de fan făcut cu banii mănăstirii pe moșie streină.

Această avere a sfinții mănăstiri Hâncului după cuprindirea mai sus arătată catagrafie am dat în sama sfinții sale părintelui Arsenie blagocinului. 1821 dechem(vrie) 8.

Ieromonah Vășian în Hâncul.

230. Spre o casă cu locul ei în orașul Chișinăului făcută danie de o vădană anume Frăsina Sprâncenoaie în scris întărită și de judecătoria politicească a Oblastiei Basarabiei împreunăși cu toate documenturile ei.

Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 205, inv.1, d.4472, f.48-53. Original
Fond 205, inv.1, d.5499

Note:

1. Descifrare paleografică de Valentin Constantinov.
2. L.T.Boga, Documente basarabene, v.IX. Mănăstirea Hâncu (1677-1812). Chișinău, 1930, p.2.
3. Ibidem, p.3.
4. Ibidem, p.3-4.
5. Arhimandrit V.Puiu. Monăstirile din Basarabia în „Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău”, vol.XI, Chișinău, 1919, p.47.
6. Paul Mihail, Mărturii de spiritualitate românească în Basarabia, Chișinău, 1993, p.40-43.
7. Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond.208, inv.2, d.3273, f.38 (În continuare ANRM).
8. Paul Mihail, Op.cit., p.38-48.
9. Șt.Ciobanu, Bisericile vechi din Basarabia, în Comisiunea Monumentelor de istorie. Secția din Basarabia, Chișinău, 1924, p.53.
10. Paul Mihail, Op.cit., p.39-44.
11. ANRM, F.208, inv.3, d.1363, f.195.
12. Ibidem, inv.2, d.3358, f.26; d.3359, f.17v; inv.6, d.164, f.78 v.
13. Ibidem, inv.6, d.930, f.50v-51; inv.8, d.188, f.41v-42; d.277, f.65v-66; inv.4, d.3303, f.95v-96.
14. Paul Mihail, Op.cit., p.48.
15. L.T.Boga, Op.cit., p.3-4.
16. ANRM, F.208, inv.12, d.99, f.126-126v; inv.2, d.3358, f.25v-26; inv.6, d.1643, f.78-78v.
17. Ibidem, inv.3, d.842, f.88.
18. Ibidem, inv.6, d.930, f.46; inv.8, d.384, f.12; d.268, f.98.
19. Ibidem, inv.8, d.384, f.12; d.268, f.98; d.277, f.62; d.368, f.73; inv.3, d.2839, f.27.
20. A.V.Sava, Trei case din Chișinăul vechi, în „Arhivele Basarabiei”, nr.3, 1934, p.258-259.
21. Indiscifrabil